

Párbeszéd

Simády Béla

Nem katonásdi — készenlét

— „Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak...”

— szíve vissza?... Szép rigmus, csak épp nem tudom, mit akar vele. Merthogy Szegeden nincs ember, aki a Tiszából iszik!

— Miért, milyen vizet iszunk Szegeden, a Tisza mellett?

— Artézi, illetve mi úgy mondjuk, hogy mélységi vizet. Fúrt kutakból. Bizom benne, hogy Szegeden még legalább tíz évig nem iszunk a Tiszából.

— Nem jó a Tisza-víz?

— Fogalmazzunk úgy: jobb az artézi.

— Úgy hallottam, itt is lesz felszíni vízmű, amelyik Tisza-vizet ad.

— Tanulmánytervek valóban készültek az ATTIVIZIG-nél, mert ha a város ilyen ütemben fejlődik, egy idő után bizonyára szükség lesz „vízpótlásra”. Erre a part mentén létesített vízmű szolgálja, amely a parti homokrétegen szűrt Tisza-vizet venné ki.

— Mintha félne ettől.

— Még eddig nem volt komoly katasztrófaszerű vízszennyezés, ne is legyen, de csak képzelje el, mit tudnánk tenni, ha a Szegedtől pár kilométerre levő Algyón valahogy elszabadulna az olaj. Itt még a védekezés előkészületeire se lenne időnk.

— Tehát nem iszunk Tisza-vizet. De a Tiszát szeretjük, sétálunk is eleget a partján. Meg a vízügyi dolgozók is! Csak hogy mi akkor sétálunk, amikor nem dolgozunk, ők meg akkor is sétálnak, amikor dolgoznak.

— Nem csodálom, hogy ezt mondja, mint ahogy azon sem, hogy megkaptuk már árvízvédekezőket, hogy amíg más dolgozik a homokzsákokat, a mieink „sétálnak”. Csak hogy azt sokan nem tudják, hogy épp ez a sétálás milliókat menthet.

— Hogyan?

— Egyszerűen úgy, hogy azok a bizonyos „korzók” vészőri feladatokat látnak el, magyarul a veszélybe került gát minden méterét átvizsgálják és azonnal jelentik, ha valami rendellenességet észlelnek. A homokzsákok cipelni tudja az esztorgályos is, de hogy mit jelent a csizmája alatt besüppedő föld a gát tetején, ezt csak a vízügyi szolgálat embere érti.

— Vízügyi szolgálat... Egyáltalán, mi ez? Hivatal, hatóság, vállalat?

— Most már csak azt kell kérdeznie, hogy minek tartjuk ezt a vízügyi szolgálatot.

— Tényleg, minek?

— Amikor a Tisza szabályozása befejeződött, 2 millió hektár védett területet nyertünk. Ez a korábban árvízről fenyegetett, lápos, mocsaras terület termővé vált, ami mellesleg akkora, mint Hollandia kétharmad része. Ha anyagiakban mérjük, hogy „minek is tartjuk” ezt a szolgálatot, akkor azt mondhatom, hogy a szabályozás befejeztével alakult „cég” az árvízvédelemre és az önfenntartásra ennek a kétmillió hektárnak a járadékát fordítja. És most kérdezhetnénk, vajon maga vagy más ki tudja-e fejteni az emberi élet értékét?...

— Azt éppen nem...

— Na látja, már csak ezt is irreális azt feszegetni, hogy hány forint értéket védünk. De ha mindenáron számokkal akarunk játszani, az Alsó-Tisza vidékén meglevő nemzeti vagyon értékét számolhatnánk ide.

— És mibe kerül ez nekünk?

— Márminthogy a védelem?... Nos, a hevesen árvíz idején számítgatunk, és megállapítottuk, hogy egy év alatt a teljes árvízvédekezésre, ebben a fenntartástól a közvetlen védekezésig minden benne van, annyit költünk, mint az algyői kőolajmező két-

napi termelése. Hát érdemes számolgatni?

— Mondjuk, hogy meggyőződött, de az mégiscsak furcsa, hogy egy-egy árvízi akciónál — ezt szakemberektől is hallottam — afféle dupla biztosítással dolgoznak. Önökre nem érvényes a takarékoság?

— Dupla biztosítás. Világos, van ilyen. Úgy is hívják, túlvédekezés. Például magas vízállásnál a gáton kívül vizet észlelünk. Ezt nem tudni pontosan, hogy buzgár, vagy szivárgás okozza. Ha buzgár, akkor ellennyomó medencét kell építeni. Ha szivárgás, akkor a gáton belül szédifallal védekezünk. Azt a rizikót viszont ki vállalja, hogy bocsánat, tévedtünk, nem azt, hanem amazit kellett volna és közben elúszik a gát, viszi a vizet a várost, az embereket, az évszázados értékeket. Így aztán mindkettőt alkalmazzuk. Meri ezt pazarlásnak nevezni?!

— Szeged történetének két fontos „tiszai” évszáma ismeretes: 1879, 1970. Az előbbire bizonyára nem...

— Azt akarja kérdezni, hogy nem emlékszem. Hát világos, hogy nem, de nekünk, vízeseknek benne van az idegeinkben, a vérünkben. És amikor 1970-ben megmenekült a város, megmenekült az Alsó-Tisza-vidék, akkor mindenki arra gondolt, hogy a múlt században 806 centiméteres vízállásnál pusztult el a város, most meg másfél méterrel nagyobb, 980 centiméteres víztől óvtuk meg. Lehet, patetikusan hangzik, de igaz, hogy nekünk ez adja a munka örömet.

— Hallottam egy kifejezést: békében... Ezt arra értették, hogy akkor, amikor épp nincs árvíz. Ezek szerint a vízügynél katonásdi van?

— Készenlét!

— Akkor is, ha a Tiszában térdig ér a víz?

— Akkor is. Mondok egy példát. Amikor néhány éve Dunajvárosnál pakura szökött a Dunába, a szegedieket is riasztották. Itt semmiféle árvíz vagy belvízveszély nem volt, mégis a védelmi osztagnak hat órán belül a Dunánál volt.

— Együttműködés?

— Mi a bajai vízügyi igazgatósággal vagyunk munkakapcsolatban és kölcsönösen segítséget nyújtunk. Képzelve, még olyan is volt, hogy egyszer a szentesi szakaszmnökségre a bajaiak a védekezésükre küldtek egy mérnököt, aki elfelejtett visszamenni, és két hónapig Szentesen maradt, pedig a vész már elmúlt. Úgy látszik, jól érezte magát.

— Még nem beszéltük meg: mennyiben vállalat a vízügyi igazgatóság?

— Ugyanolyan vállalati terülnk van, mint a hagyományos termelőcégeknek, csak a tervfeladat arányosan csökken, ha árvíz van. Egyébként a hírközléstől, a gépszerezésen át, a faiparig mindenre van szakemberünk és szakmai brigádunk, tehát úgy szólván önellátók vagyunk. Sőt a szabad kapacitásunk lekötésére bémunkákat is vállalunk. Most például Csanyteleken halastavat építünk, de a saját feladatainkat is mi valósítjuk meg.

— Ügyszólván saját maguktól rendelik meg a munkát?

— Ügyszólván...

— Szeged újabb nevezetessége kezd lenni az új tiszai partfal. Szép, csak azt nem értem, hogy a híd közelében miért értékeledik egy óriási sebhely? Elfogyott a beton?

— Dehogyan fogyott. Valószínű, kevesen tudják, hogy az a foghíj a szegedi vár vízi bástyájának helye. Ezt a múzeum kérésére a régészek rendelkezésére bocsátottuk, kutassák át a területet és

Öregek öregekről

Irta: Dr. Ábrahám Ambrus

Pár héttel ezelőtt egy angol könyvet kaptam Tokióból, amelyet a Soka Gakkai nevezetű japán tudományos társaságnak az igazgatója, Tomiya Akiyoma azzal a kérelemmel küldött meg, hogy olvassam el és véleményemet a benne foglaltakra vonatkozólag közöljem vele. A könyv címe „Válassz életet” (Choose life). Egy angol és egy japán szerző írta. Az angol szerző neve Arnold Toynbee, a japáné Daisaku Ykeda. Mind a kettő benne van a korban. A fényképek szerint 70 körül járhatnak, bár az angol fiatalabbnak látszik. De hogy ő is közvetlenül a 70-ik előtt vagy után van, abból derül ki, hogy mint maga írja, a nyugdíjából él.

A 348 oldalra terjedő, nyomdailag szépen és izléseken kiállított könyv végtelenül érdekes, minden olyan problémára, problémakörre kiterjed, és minden olyan kérdés megvilágítását megpróbálja, amely az ember és az emberiség életével és sorsával kapcsolatosan felmerült a múltban, felmerül ma és fel fog merülni a jövőben mindig, amíg csak egyetlen ember él ezen a földön.

Magam a sok, túlnyomó részben égető és sorsdöntő probléma közül az alábbiakban az öregeket és az ezzel kapcsolatos öregei állapotot szándékozom gondolataim körébe vonni. Nem azért, mert magam is közeledem az út végéhez, és tudom, hogy „ami felkel, lenyugszik, és ami született, megöregszik”. Sorsát mindenkinek, így vagy úgy, de el kell viselnie. De teszem ezt azért, mert már kisgyerek korom óta figyelemmel és fájdalommal kísérem azoknak az útját, akiknek az alig elviselhető öregséghez csalódás, megalázás, megsejnyítés és mindezek mellett kínzás jut ki osztályrészülről, világ szégyenére annak a kapcsolatnak, amely a gyermek és a szülő között fennáll.

Elemi iskolába jártam, amikor édesapám mondta el a következőket. Egyik szomszédunk — akit én is jól ismertem — tehetetlen, öreg édesapját télen, a 31 fokban hidegben és térdig érő hóban kiküldte az urvarra havat hányni és fát vágni. A szegény öreg nagyon fáztott, bement a házba, és leült a kályha mellé, hogy vértelen, remegő kezeit megmelegítse. Ekkor a fia, aki akkor fiatal ember volt, oda lépett és az édesapja ujjait rásütötte a forró kályha fedelére.

De azt sem felejtettem el, amit akkor láttam, amikor a csiksomlyói gimnázium második osztályából hazavittem a jeles bizonyítványt, és délután kimentem apát aratni, a falu közelében levő földünkre, ahol a következő jele-

net játszódott le a szemem előtt. Nem messze tőlem úgy, hogy a beszélgetést jól meg lehetett hallani, egy fiatalasszony és egy több mint 80 esztendő, meggörbült, hosszú hajú férfi, ugyancsak arpat aratott és hozzá sarlóval. Az öregember, akinek gombnélküli, hátulkötös volt az inge, amelyet azóta sem láttam, fenetlen és fogatlan sarlójával vágogatta a tinsbe szedett árpaszakarat, de mert fárasztotta a fiataloknak is nehéz hajladozás, hogy görbe gerincoszlopát megnyugtassa, az izzasztó melegben időnként felállt. Egy ilyen pihentető alkalmával a nő, aki az öreg idősebbik fiának a felesége volt, durva hangján így szólt oda az apósához: „arass, te vén disznó”. Mélységes fájdalmat éreztem, ahogy ezeket a szavakat hallottam. Szívesen segitettem volna a szegény öregnek, de az én tenyeremet is feltörte a sarló nyele, mert fiatal voltam, és akkor jöttem haza az iskolából.

Egyszer még találkoztam az öreg Farkassal, mert úgy hívták az öregembert, amikor egy kétkerekű, vasazatlan faköszekén az egyik fia a másiktól húzta haza magához, mert lebejt a két hét, amíg ő adott kenyeret édesapjának. És lényegében itt van a probléma, amelyet a két fent említett szerző nagy lelkiismeretességgel, nagy komolysággal — és hogy mai szót is használnak — kellő hozzáállással tárgyal.

Az öregek élete és az ezzel kapcsolatos problémák olyan régi, mint maga az ember, de talán sohasem voltak annyira égetők, mint ma, amikor a nagy próbálkozások dacára mind olyan árvák, olyan társtalanok és olyan elhagyottak azok, akik magukra maradtak. Hogy mi ennek az oka, azt senki sem tudja megmondani, mert ahogy a világon semminek, úgy ennek sincs oka, csak okai vannak. Ezek pedig annyira sokrétűek, hogy összefoglaló tárgyalásuk lehetetlennek látszik, főleg akkor, ha valaki röviden és összefoglaló formában akar velük foglalkozni, úgy, ahogy a dolgok természetéből kifolyólag, magam szándékozom cselekedni. Ezért követve a két kitűnő filozófus párbeszédsorozatát, gondolataimat a következőkben próbálom összefoglalni.

Szerzőink szerint a legemberibb gondoskodás, illetőleg a problémák legmegnyugtatóbb megoldása az, ha az öregek a családban maradtak, ahol együtt vannak a nagyszülők, a szülők és a gyermekek. Igaz, hogy ez is ösi napuság, amely világít, de nem meglelt, langyos víz, amely szomjat olt, de nem üdít. Ennek dacára magam is azt vallom, hogy ez a megoldás a legjobb, mert ez egyetlen kapcsolat, amely elsimítja a szervezett szülte ellentétet és gyógyítja a kiülő sebeket. Természetesen ez a megoldás csak akkor lehet gyümölcsöző, ha a három egymás mellé rendeződő generáció minden tagja tudja, vagy legalább tudni véli, hogy az egyes generációk tagjai egymástól teljesen elütnek és az együttlét, amely mind a háromnak hasznára válik, csak úgy oldható meg, és úgy lesz örömteljes, ha mindegyik próbálja megérteni a másikat, ha mindegyik azt érzi, azt tudja és azt cselekszi, ami összeköti őket, és nem azt, ami elválasztja.

Nekem különösen serdülőkoromban nagyon sok és kemény harc volt az édesapámmal, és ezt ő sem felede el. Ezért törtenhetett meg az, hogy amikor öregkorában magára maradt és tőlem mindent megkapott, amit egy gyermek öreg édesapjának megadhat, emlékezve a néha veszedelmes csatákra, amelyek közöttünk lezajlottak, felém fordulva azt kérdezte tőlem: „Fiam, mért szeretsz te engem?” — ami-re én ezt feleltem: „Nagyon egyszerű a felelet: mert apám.”

Különbözők vagyunk, mert nem lehetünk mások. Különböző géncsoportokból vagyunk összegyúr-

(Folytatás a 6. oldalon.)

Tandori Dezső

Ki hinné...?

(Berda József emlékének)

„Ki hinné...?” Milyen gyakran kérdezzük ezt, holott csak egy kis szerencse kell, és máris események központja lehetünk. Egy veréb felnevelése olyan tevékenység, mely a figyelem, az ügyesség, a folyamatos társas viszony elviselésének — érdek nélkül! — fejlesztője. Egy díszmadárral is bizonyára érdekes. Jó. De amikor a 61 formák egyike, a madár, mintegy Maga-A-Madár lesz em'eri társas, szabadon, kifejezve egvéniségét, nem tenyésztés céljából, nem hasznunkra, sőt: ha évekig él, ha egy évtizedig, mi évekig, mi egy évtizedig itt leszünk vele, mert a társas viszony olyan érzékenyen alakult, hogy behelyettesíthetnéne váltunk: és mégis, irodalomérték mondják: Mi az, egy veréb...! Állatkertben moniják: Verebet nem szoktunk felnevelni... És így tovább. Míg ezt írom, a háttamon felszik, a minél terebélyesebb ing gallériá alatt; na'ok óta rajtam ez az ing, garbót váltok inkább, ha'd legyen Neki az ing egyre terebélyesebb, hadd legyen egy verébnek: a Terep, mert ez nekem meg'steltetés, hadd legyen még elevezen „a föld”, s itt fent mind, akiket ez a dolog illet, derűsen, intenzíven, állandóságra berendezkedve akkor is, ha nem volna „muszáj”!